

Svar på skriftligt spørgsmål SSS 536/2022 rd

Svar på skriftligt spørgsmål om företagare som försatts i konkurs på grund av coronakrisen och energikrisen

Till riksdagens talman

I det syfte som anges i 27 § i riksdagens arbetsordning har Ni, Ärade talman, till den minister som saken gäller översänt följande skriftliga spørgsmål SS 536/2022 rd undertecknat av riksdagsledamot Jussi Wihonen /saf:

Hur orolig är regeringen över det ökade antalet konkurser och förstår regeringen hur en snabb konkursvåg kommer att påverka sysselsättningen,

hur avser regeringen att stödja företag i svårigheter vars verksamhet har försvårats till följd av coronakrisen och energikrisen, och

hur ämnar regeringen stödja företagare som försatts i konkurs på grund av coronakrisen och energikrisen, för att de ska kunna komma på fötterna igen och försöka på nytt?

Som svar på detta spørgsmål anför jag följande:

Svaret på den första frågan är att regeringen följer noggrant med hur konkurserna utvecklas och oroar sig över att deras antal ökar. Enligt ett pressmeddelande som Statistikcentralen publicerade i juli 2022 inleddes 216 konkurser i juni, vilket är 33 konkurser fler än vid motsvarande tidpunkt året innan. Antalet årsverken i de företag som ansökt om konkurs uppgår till totalt 1 029, vilket emellertid är 291 årsverken färre än för ett år sedan. Det ökade antalet konkurser förklaras dock delvis av att konkursansökan begränsades genom tillfälliga lagändringar för att förhindra att coronapandemin orsakar en konkursvåg. Lagändringarna var i kraft 1.5.2020–30.9.2021. Då var alltså antalet konkurser lägre än normalt till följd av denna tillfälliga lagändring.

I oktober publicerade Statistikcentralen uppgifter om hur företagssaneringarna utvecklats. Enligt uppgifterna inleddes 94 företagssaneringar under tredje kvartalet 2022, vilket är 31 företagssaneringar (49 %) mer än vid motsvarande tidpunkt året innan. Antalet årsverken i de företag som ansökte om företagssanering var totalt 915, vilket är 484 årsverken (112 %) fler än året innan.

Regeringen oroar sig över hur företagens verksamhetsbetingelser utvecklas och följer upp situationen. Regeringen har tillsatt en expertgrupp som har utarbetat en lägesbild av företagens situation i och med de höjda energipriserna.

I strategin för företagande enligt regeringsprogrammet och i statsrådets principbeslut om företagande identifieras behovet av att trygga företagarnas nya start efter konkursen. Man har också strävat efter att identifiera åtgärder för att förbättra företagarnas ork. Även om konkurs som fenomen inte är sällsynt, är konkursen fortfarande förenad med många onödiga brister. Denna skam förebyggs bäst och företagarnas förmåga att ta risker främjas genom att stödja företagarnas etablering i en ny start. Vid sidan av harmoniseringen av EU:s insolvenslagstiftning och reformen av företagssanerings- och skuldsaneringslagstiftningen har man vid justitieministeriet utvecklat den i direktivet förutsatta verksamhetsmodellen Early Warning, där målen är att i ett så tidigt skede som möjligt identifiera företagare som råkat i ekonomiska svårigheter och betalningssvårigheter. Rådgivningstjänsten Ekonomihjälpen för företagare är en avgiftsfri tjänst med låg tröskel för mikroföretag och små och medelstora företag. Rådgivningstjänsten ger företagen råd i akuta ekonomiska svårigheter och betalningssvårigheter samt i planeringen av ekonomin.

Det bör dock noteras att en nollnivå för konkurser inte är ett tillstånd som bör eftersträvas med tanke på ekonomisk verksamhet, eftersom konkurser i sig är kopplade till sund näringsverksamhet och är ett sätt att förnya näringar och företag. I jämförelsen ska också beaktas den temporära ändringen av konkurslagen från 2021, genom vilken försättande av gäldenären i konkurs på ansökan av borgenären begränsades.

Företagsbeståndet förnyas inte bara genom konkurser utan också genom att företag läggs ner. Tills vidare grundas dock fler företag än vad som läggs ned, så företagsbeståndet är större än året innan. Enligt Statistikcentralen inledde 42 000 företag sin verksamhet 2021. 28 300 företag upphörde med sin verksamhet. Antalet företag som inledde sin verksamhet 2021 var 6% fler än 2020. År 2021 fanns det 12 procent fler företag som upphörde med sin verksamhet än år 2020. År 2021 var andelen företag som inledde sin verksamhet 9,2% av hela företagsbeståndet, medan andelen företag som avslutade sin verksamhet var 6,2%.

Vad gäller den andra frågan kan det konstateras att regeringen under coronatiden i betydande grad stött företag och enligt åtskilliga utredningar har detta haft en dämpande effekt på ökningen av antalet konkurser. Sammanlagt betalades coronastöd till ett belopp på 2,3 miljarder euro, coronagarantier till ett belopp på en miljard euro och coronalån till ett belopp på 0,28 miljarder euro under åren 2020 och 2021. Mest stöd har betalats i form av Business Finlands coronastöd (cirka 900 miljoner) och näst mest i form av kostnadsstöd (cirka 800 miljoner). Dessa två stödinstrument bildade 74 procent av alla utbetalda stöd.

Totalt 57 970 företag fick coronaunderstöd år 2020 och 2021. Dessa företag fick understöd på 2 278,9 miljoner euro, dvs. cirka 39 300 euro understöd per mottagare. Antalet företag som fått något som helst coronastöd under 2020 och 2021 (inklusive lån och garantier) uppgick till 59 016. Om man till denna siffra dessutom lägger till mottagarna av coronastöd för ensamföretagare (cirka 47 150 stödmottagare) uppgår antalet företag som fått coronastöd till cirka 106 100. Majoriteten (91 %) av företagen fick stöd från högst två olika stödinstrument. Av företagen fick 1 513 stöd

från mer än tre stödinstrument. I allmänhet fick mindre än sex procent av företagen stöd från mer än två stödinstrument enligt bransch. I branschjämförelsen utgjorde inkvarterings- och förplägnadsverksamheten ett undantag, eftersom 39 procent av stödmottagarna fick stöd från mer än två stödinstrument.

Den tredje frågan gäller regeringens framtida åtgärder. På fredagen den 28 oktober 2022 antog Europeiska kommissionen en ändring av de tillfälliga ramarna för statligt stöd. I ändringarna ingår bland annat en fortsättning av reglerna i de så kallade Ukrainaramarna fram till slutet av 2023, en höjning av de maximala stödbeloppen samt, i undantagsfall, offentliga garantier vars täckning överskrider 90 procent, om borgen ställs till de garantier som energibörser kräver.

I Finland har hittills införts några stödordningar enligt den tillfälliga krisramen. Kommissionen godkände i juni 2022 det ramstödsprogram för Finlands statliga stödåtgärder som arbets- och näringsministeriet på förhand anmält och som hänför sig till Rysslands angreppssand i Ukraina. Inom ramen för programmet kan företag stödjask upp till ett maximibelopp på 500 000 euro. Med stöd av de tillfälliga reglerna godkände kommissionen också Finnveras låne- och räntestödsprogram, låne- och garantiprogrammet för energibolag samt likviditetsprogrammet för energibolag inom kommunsektorn. Dessutom pågår behandlingen och beviljandet av bränslebidrag och stöd för brännolja vid statskontoret.

Arbets- och näringsministeriet har på framställning av ministerarbetsgruppen för beredskap tillsatt en arbetsgrupp för att utarbeta en lägesbild av verksamhetsmiljön som förändrats på grund av branschernas energikostnader. Arbetsgruppen har till uppgift att sammanställa en bedömning av den förändrade situationen i verksamhetsmiljön för olika branscher och särskilt av hur de stigande energipriserna påverkar företagens lönsamhet, finansiella situation och förmåga att hantera situationen på kort och medellång sikt. Arbetsgruppen tillsattes den 20 oktober 2022.

Enligt arbetsgruppens promemoria daterad 8.11.22 kan det konstateras att den ekonomiska situationen och sysselsättningsläget som helhet för närvarande ännu kan anses vara ganska bra, men de ekonomiska utsikterna försämras. De stigande priserna på energinyttigheter höjer kostnaderna direkt och indirekt för de flesta företag och försvagar vissa företags lönsamhet. Situationen inom olika branscher varierar mellan och inom branscherna. De största konsekvenserna drabbar aktörer och branscher medenergiintensiv verksamhet, och som inte på ett heltäckande sätt kan överföra de stigande kostnaderna till priser som fungerar i en globalt konkurrensutsatt miljö, och vars verksamhet inbegriper tidigare eller andra utmaningar och risker. Sådana typer av företag finns i synnerhet inom industri och byggande. Mindre företag står inför fler utmaningar än stora. När det gäller sysselsättningen syns endast tillfälliga effekter, och inom många branscher försöker man på grund av brist på arbetskraft hålla fast vid arbetskraften.

Företagens förmåga att överföra de stigande kostnaderna till priserna varierar kraftigt. Det är inte alltid möjligt att helt och hållet överföra kostnadsökningen till försäljningspriserna. Problem uppstår i synnerhet om det inom branschen finns långa avtal som inte innehåller överenskomna principer om hur höjningen av produktionskostnaderna överförs till priserna. Inom många branscher har man reagerat på höjningen av energipriset genom att införa billigare energiformer, genom lösningar som förbättrar energieffektiviteten och genom att genomföra förbrukningsflexibilitet. Dessa åtgärder begränsar men undanröjer inte effekterna av höjningen av energipriset.

En betydande utmaning inom flera branscher är det dåliga utsikterna att förutse energikostnaderna. Detta försvårar planeringen av affärsverksamheten och ökar riskerna. Uppföljningen av läget inom de olika sektorerna fortsätter för att upprätthålla en lägesbild för beredskapen.

Helsingfors 10.11.2022

Näringsminister Mika Lintilä